

Depășirea obstacolelor din calea vaccinării: Perspective esențiale din sondajele la nivelul UE

Introducere:

Vaccinarea este unul dintre cele mai eficiente instrumente în domeniul sănătății publice, însă disparitățile în privința acceptării vaccinurilor persistă în întreaga UE. Aceste disparități sunt determinate adesea de interacțiunea combinată și complexă a factorilor comportamentali, sociali și sistemici. În cadrul Sarcinii 2 „Evaluarea obstacolelor în calea vaccinării” s-au efectuat două sondaje pe scară largă în toate cele 27 de state membre ale UE: unul a vizat populația generală, iar celălalt s-a axat pe profesioniștii din domeniul sanitar. Aceste sondaje au urmărit să surprindă atât factorii determinanți la nivel individual, cât și pe cei la nivel de sistem în privința acceptării vaccinurilor.

Împreună, sondajele oferă o bază de dovezi bogată pentru înțelegerea naturii multidimensionale a acceptării vaccinurilor în UE. Constatările esențiale și implicațiile de politică derivate din date oferă o foaie de parcurs pentru îmbunătățirea acoperirii vaccinale și a echității vaccinării în statele membre.

Metodologie

Sondajul populației generale

Sondajul populației generale a colectat răspunsuri de la **25.889 de persoane cu vârsta de cel puțin 16 ani impliniți**. Eșantionarea a fost stratificată în funcție de sex, vârstă și regiune, pentru a asigura reprezentativitatea la nivel național. Sondajul s-a efectuat online, pentru a reduce tendința de acceptare socială, în special în cazul întrebărilor legate de atitudini și situația personală privind vaccinarea.

Chestionarul a fost structurat în jurul cadrului „**Behavioural and Social Drivers (BeSD - Factori comportamentali și sociali care influențează vaccinarea)**” al Organizației Mondiale a Sănătății, care identifică patru domenii ce influențează acceptarea vaccinurilor:

- ◆ **Gândire și sentimente:** Răspunsuri cognitive și emoționale la vaccinuri și boli care pot fi prevenite prin vaccinare.
- ◆ **Procese sociale:** Influența normelor sociale și a recomandărilor din surse de încredere.
- ◆ **Motivație:** Disponibilitatea, intenția și ezitarea în privința vaccinării.
- ◆ **Bariere de ordin practic:** Bariere întâmpinate la accesarea serviciilor de vaccinare, cum ar fi costul, localizarea și programarea.

Sondajul profesioniștilor din domeniul sanitar

Sondajul profesioniștilor din domeniul sanitar a adunat **2.510 răspunsuri** de la medici generaliști, pediatri, moașe, asistente și farmaciști prin intermediul Panelului Asistență Medicală Kantar. S-au stabilit eșantioane țintă la nivel de țară pentru a reflecta diversitatea vaccinatorilor și a structurilor instituționale. Deși nu s-au captat date la nivel regional, sondajul a asigurat o acoperire națională largă.

Chestionarul a fost elaborat cu experți medicali și a cuprins opt domenii tematice:

- ◆ Caracteristicile practicii
- ◆ Atitudinile și comportamentele pacienților
- ◆ Opinii profesionale despre vaccinare

- ◆ Sisteme informatice și monitorizare
- ◆ Formare și competență
- ◆ Practici de comunicare și recomandare
- ◆ Aprovizionarea cu vaccinuri și logistica
- ◆ Bariere sistemice percepute

Modelare statistică

Pentru a analiza datele sondajului, s-a utilizat o abordare de tip regresie logistică pe mai multe niveluri, încorporând atât variabile la nivel individual, cât și la nivel de țară. Procesul de modelare a inclus:

- **Metoda BART (Bayesian Additive Regression Trees)** pentru a identifica cele mai predictive variabile la nivel de țară din peste 150 de indicatori.
- **Poststratificare și reponderare** pentru a alinia răspunsurile la sondaj cu distribuțiile la nivel de populație.
- **Modelarea scenariilor** pentru a estima potențialele îmbunătățiri ale acoperirii vaccinale dacă ar fi abordate anumite bariere.

Datele la nivel de țară au fost îmbogățite cu indicatori de la Banca Mondială, Eurostat, Transparency International și experți naționali. Aceștia au inclus indicatori privind guvernarea, infrastructura sanitară, accesul la internet, metodele de informare și modele de finanțare a vaccinării.

Constatări esențiale

Analiza celor două sondaje la nivelul UE, unul vizând populația generală și celălalt profesioniștii din domeniul sanitar, a relevat un peisaj complex de factori comportamentali, sistemici și logistici care influențează acceptarea vaccinului. Aceste constatări sunt structurate în jurul factorilor determinanți la nivel individual, caracteristicilor sistemului sanitar și impactului intervențiilor ce țin de politică.

1. Determinanți la nivel individual

În cele patru domenii cheie ale cadrului BeSD, sondajul populației generale a identificat mai mulți factori determinanți care modelează deciziile de vaccinare:

- **Gândire și sentimente:** Încrederea în siguranța vaccinului, încrederea în profesioniștii din domeniul sănătății și teama de efecte adverse au fost predictorii majori ai intenției de vaccinare și ai acceptării vaccinului.
- **Procese sociale:** Recomandările furnizorilor de asistență medicală și normele sociale percepute (familie, colegi, lideri religioși) au influențat semnificativ deciziile.
- **Motivație:** Disponibilitatea în privința vaccinării a variat între tipurile de vaccin, cu o disponibilitate mai mare observată în cazul gripei sezoniere și COVID-19.
- **Probleme de ordin practic:** Au fost amintite în mod frecvent impedimentele precum procedurile de programare neclare, programul limitat al clinicilor și costurile de transport.

Factorii demografici, cum ar fi vârsta, educația și statutul ocupațional, precum și nivelul de educație sanitară au jucat, de asemenea, un rol, indivizii mai tineri și mai educați manifestând, în general, o mai mare acceptare a vaccinării.

2. Perspectivele profesioniștilor din domeniul sanitar

Sondajul în rândul profesioniștilor din domeniul sanitar a evidențiat mai multe provocări sistemice:

- **Inconveniente administrative:** Sistemele de monitorizare fragmentate și lipsa registrelor centralizate au împiedicat livrarea eficientă a vaccinurilor.

- **Formare și comunicare:** Mulți profesioniști au raportat pregătire insuficientă în comunicarea legată de vaccinuri și gestionarea ezitării.
- **Aprovizionare și acces:** Disponibilitatea limitată a vaccinurilor și a vaccinatorilor, în special în zonele rurale, a fost o problemă recurentă.
- **Informare și notificări de amintire:** Sistemele de reamintire și campaniile de informare inadecvate au fost percepute ca oportunități ratate de a stimula acceptarea vaccinului.

3. Perspective și modelare la nivel de țară

Utilizând metoda BART și modele de regresie pe mai multe niveluri, studiul a identificat 20 de predictorii semnificativi la nivel de țară privind acceptarea vaccinării. Printre aceștia se numără:

- **Guvernarea și încrederea:** Țările cu eficiență guvernamentală și încredere socială mai ridicate au prezentat rezultate mai bune în privința vaccinării.
- **Infrastructura digitală:** Accesul la internet și utilizarea platformelor digitale de sănătate sunt direct proporționale cu acceptarea vaccinării.
- **Pregătirea sistemului sanitar:** Disponibilitatea (adică numărul) de paturi destinate îngrijirilor curative și nivelurile de conștientizare a sănătății au fost predictorii puternici.

4. Scenariile „Cum ar fi dacă” și impactul politicilor

Modelarea scenariilor a demonstrat că intervențiile de politică specifice pot duce la îmbunătățiri măsurabile ale acoperirii vaccinale. De exemplu:

- **Finanțarea vaccinurilor din copilărie în îngrijirea primară:** În țările fără acest sprijin, acoperirea ROR estimată a variat între 85,2 și 93,7 %. Introducerea finanțării ar putea spori rata cu 1–2 puncte procentuale.
- **Informarea și sistemele de reamintire:** Țările cu măsuri solide de informare, inclusiv sisteme de reamintire (de exemplu, Danemarca) au înregistrat o rată mai mare de acceptare a vaccinării, mai ales atunci când au combinat canalele digitale cu cele pe suport fizic.

Cu toate acestea, efectul general al intervențiilor singulare a fost modest, evidențiind necesitatea unor strategii pe mai multe direcții, adaptate contextelor naționale.

Constatările sondajelor la nivelul UE și ale exercițiilor de modelare indică o concluzie clară: îmbunătățirea acceptării vaccinurilor necesită acțiuni specifice pentru a elimina barierele persistente. Aceste impedimente, în special cele administrative, practice, financiare, sistemice și informaționale, nu sunt probleme izolate, ci provocări interconectate, care presupun răspunsuri coordonate.